

Különfélék.

Közlemény a Maroskőri egyházi közgyűlésről, mely tartatott Csokfálván június 10 és 11-ik napjain, a papság házánál; holott

1.) t. Farkas György elnök esperest ur, az első nap délutáni 4 órakor megjelent papokat és iskolamestereket szeretettel köszönti és a gyűlést az Úr nevében megnyitottnak nyilváníti.

2.) A közgyűlés jelen levő tagjai igazoltatnak, a meg nem jelent 3 tag menségének jóba vétele mellett.

3.) Az ekklésiákban a mult gyűlés óta történt változások emlékezetbe hozatnak.

4.) A hivatalos kezelés alá tartozó közpénzek beszédetnek, elintéztetnek, ugy a tavaszi iskolavizsgálatokról bejött tudósítások, előterjesztés végett kiosztatnak, — másnap folytatolag:

5.) Előterjesztetnek az iskolavizsgálati tudósítások, próbairások, névtan- és érdemsorozati jegyzékek, mulasztásokróli naplók, melyeknek külön-külön lett tárgyalása és megbirálása után, végzésként: A felhozott béterjesztések tudomásul vétele mellett, az ügybuzgóbb tanítóknak méltányló elismerés szavaztatott; másokhoz részint útastítás tétetett, részint erélyesebb kitartásra buzdító serkentés intézetett, nevezetesen mindannyioknak ajánltatott: az egyöntetüségre való törekvés; mulasztási pontos napló vezetése, nyilvántartása; a mulasztások az illető polgári hatósághoz való bejelentése; és a szokott iskolai kimutatásokban — nem szerint elkülönítve — még világosabb kitüntetése annak, hogy enynyi s meg enynyi unitárius tanköteles fiu s leányból, hány fiu- és hány leány-gyermek gyakorolja valóban az iskolát? mert csak ez úton derül ki, hogy hány unitárius gyermek marad oktatáson kívül? meghatározatott végre, hogy a mulasztási naplók: név-, tantárgy és érdemsorozat tartalmazó kimutatások, s iskolavizsgálati tudósítások, külön felirat mellett, terjesztessenek az egyházi képviselő tanács elébe, kérve: hogy más alkalomra, a környéki előljároságnak, az iskolavizsgálati határidő kitzzésére, a körülményekhez képest, és a tavaszi munkaidőre való tekintettel, méltóztatnék a fennállónál tágasabb rendelkezési hatáskört s szabadabb kezet engedélyezni, hogy az iskola szétbomlása s illetőleg a vizsgálatok elmaradása meggátolható legyen.

6.) A vallásos élet élénkítésére reggeli 9 órakor megtartatott a templomi isteni tisztelet, holott szép gyülekezet jelenlétében, Bíró Elek, iklandi pap aa. Zsolt. 84. 13. alapján épületes szónóklatot

tartott, „az Istenben való bizalom alapjáról és boldogító voltáról“. Isteni tisztelet után a szokásos templomi köszöntések kicserélése után, tanácskozásunk folytatása végett, egyházi társaságunk viszhuzódott a papság házához.

7.) Szóba hozódott a káplánság kérdése, mely szerint a fennálló szabvány értelmében, a káplán főnöke helyébe rendes papul nem választathatván meg, ez intézkedés továbbra is fentartassék-e vagy csak módosíttassék? E tekintetben a megállapodás oda ütött ki, hogy azon rendszabály, hogy a káplán, elhalt főnöke helyébe rendes papul meg nem választható, továbbra is fentartandó, azon hozzáadással azonban, hogy még három évig maradjon állomásán, az addigi fizetésnek, canonica portionak, és palást-díjnak élvezése mellett; hogy ez által több időt és kilátást nyerjen az alkalmaztathatásra. Az alatt pedig, az elhalt főnöke élvezett jövedelemnek két harmada legyen az elhalt özvegyéé s illetőleg árvájáé, egy harmada pedig az illető környéki özvegy-árvai táré, és ha sem özvegye, sem árvája nem volna, abban az esetben az egész illetőség fordíttassék az özvegy-árvai tár javára és ennek támogatására az e. k. tanács kéressék meg.

8.) Bevételtett és megvizsgáltatott a környéki özvegy-árvai tár kezelőjének a mult 1871-ik évről való kimutatása, mely szerint kiderül, hogy a tár, mely 1841-ben 3 pfrt. 40 kr. alappal kezdődött meg, jelenleg 1058 ft. 10 kr. tőkére gyarapodott, és a közelebbi évben segedelmezett 6 ftjával: egy önhibáján kívül elerőtlenedett papot, három papi özvegyet, és 3 firtal egy mesteri özvegyet — a tőke legnagyobb részt a m. vásárhelyi takaréktárba van elhelyezve.

9.) Indítványoztatott: hogy az özvegy-árvai tár biztonságára vonatkozólag, némely intézkedések lennének életbe léptetendők; p. o.

a.) egy kemény zárral ellátott szekrényke szerzése, a lehető pénz és oklevelek megőrzésére.

b.) a pénztárnoknak fáradságáért némi jutalom megszavazása;

c.) kihirdetése annak, hogy a tárbóli segedelemre igényt tartók, a segély kivételénél, a tényleges özvegyi állapotról, életben létökről, ugy az árvák életkoráról, a rendes nyugtához papi bizonyítványt mellékeljenek.

d.) kihirdetése annak, hogy e környékből más környékbe átköltözött, de fizetni köteles részvényesek, ha hátrálék tartozásaikat s évenként köteles betételeiket legfeljebb három év alatt nem teljesítenék, azonnal e tárhoz való minden igényeikről lemondottaknak tekintetnek.

e.) kihirdetése annak, hogy az olyan papi és mesteri árvák, kiknek anyjok időfolytán az özvegyeségből kivetközve, férjhez ment, félárváknak tekintetnek, és előbb az özvegy anya által élvezett évi járadéknak fele részét kapják. Ha pedig férjzett anyjok megtalálna halni, abban az esetben a még 14 évet be nem töltött árva vagy árvákra visszaszáll az egész eredeti részvény kapása. Ez indítvány minden pontjaiban egyhangulag elfogadtatott; minek foly-

tán a záros láda kiállítása pénztárnok aára. bizatik; a pénztárnok évi fizetése, egy papi özvegy részesedésében állittatik meg. mely jelenleg 6 frt. és idővel szaporodik, s végre a c, d és e pontok alatt végzéssé vált indítványok kihirdetésére az E. Főtanács megkéretni határoztatik.

10.) Az özvegy-árvai segedelmzésekre vonatkozólag a következő változások jelentetnek be: a.) iklandi pap Szabó Domokos a jelen év folytán elhalálozván, annak alig 3 hétig volt fiatal neje Nagy Klára aszszony 6 frt. évi segedelemre jogosult. b.) néhai Sándor Jánosné Kis Rozália ez év folytán férjhez menvén, előbbi pap férjétől való gyermekei, fél illetőségben évenként 3 frtban részesítendők; c.) néhai Szabó Mihályné, mesteri özvegy, Fazakas Zsuzsánna férjhez menvén, előbbi férjétől maradt gyermekei fél illetőségben, évenként 1 frt. 50 krbn részesítendők. -- Az elősorolt bejelentések tudomásul vétele mellett, utasittatik pénztárnok aa., hogy a 9-ik pont alatt utalványozott mind saját fizetését, mind az itten felhozottak részesedését, a jelen 1872-ik évi apr. 24-én kezdődőleg szolgáltatassa ki, és a szerint vezesse illető számadásába.

11.) Javaslatba hozatik, hogy székely-kereszturi középtanodánknál még egy rendes tanári szék felállítása elodázhatlan szükségévé vált, miután az eddig kíségitőleg gyakorolt köztanításági rendszer hanyatlása károsan kezd feltűnedezni az oktatás ügyének tetemes hátrányára. -- A felhozott indítvány elfogadtatik, s annak meleg pártolása mellett, egy felterjesztésben az E. Főtanács megkéretni határozottatott, hogy ha pénzügyi erőnk megbirja, a szóba hozott rendes tanári szék felállítását elrendelni s betöltése iránt intézkedni méltóztassék. -- Közli

Kelemen István.

Iskolai értesítés. Kolozsvári főiskolánknban az 187 $\frac{1}{2}$ iskolai évben felvétellett: papjelölt 8, papnövendék 20. A 8 gymn. osztályban 223, kik közül magántanuló volt 6; nemzetiség szerint: magyar 209, német (szász) 12, oláh 2; — vallás szerint: unitárius 139, r. kath. 26, g. kath. 2, ev. luth. 19, ev. ref. 15, izr. 3; év közben kilépett 4.

Papi vizsgát tett 7 theol; érettségi vizsgát tett 31.

Évközben veres himlős volt 24, holyagos himlős 4; meghal 2 tanuló.

Ez isk. évben főiskolánk tanári kara is érzékeny veszteséget szenvedett a Mikó Lőrincz halálával.

Jutalmat kaptak a.) a néhai b. e. Fejér Márton által szépirásra tett alapítványból Nagy Miklós VII-ik gymn. oszt. tanuló 2 tallért, Benedek János III-ik gymn. oszt. tanuló 1 tallért.; b.) a kövendí Szász Gergelyné alapítványából beszédek írására kitűzött pályadíjakat elnyerték Ürmösi Kálmán s. pap és isk. főnök és Péterfi Dénes II. éves theol. c.) A Paget Oliver nevére tett ala-

pitványból az angol nyelv szorgalmas tanulásaért Péterfi Dénes II. éves theol. 50 frt., Pálfi Károly II. éves theol. 25 frt.; vargyasi Daniel Gábor 12 frt. 50 krt o. é. d.) a Leudvai-Latkozciné ur asszony által költeményre kitűzött 1 arany, miután egy pályamű sem találatott a díjra méltónak, a jövő isk. évre ismét fenmaradt. e.) Mltgs. Sándor István ur az V-ik gymn. oszt. közvizsgája folytán egy szegény és jó igyekezetű tanuló számára egy 2 frtos tallért ajándékozván, az a nevezett osztályban Mátyás Jánosnak ítéltetett. f.) A b. e. Zsuki László-féle alapítványból, legatioi és temetési díjakból a felosztályi egyenruhás ifjak között kiosztatott 107 f. 60 kr.

Év folytán a.) a Koncz-féle alapítványból 24 ifju havonként 2 $\frac{1}{2}$ frttal kapott 600 frt. b.) A Fejér Ödön nevén levő alapítványból 2 ifju havonként 2 $\frac{1}{2}$ frttal kapott 50 frtot. c.) az Arkosi Lajos nevén levő alapítványból szintén 2 ifju havonként 2 $\frac{1}{2}$ frttal 50 frt. d.) A Kelemen Benjámín alapítványból 3 szegény ifju kapott naponként 1—1 cipót; e.) állami ösztöndíjt kapott 3 ifju fejenként 60 frt.; f.) az özv. Fejér Mártonné Gyergyai Róza urasszony alapítványából több szegény sorsu beteg tanuló gyógyítási költségei fedeztettek. g.) Főgondnok mlgs. Nagy Elek ur ez évben is küldötte az ifjuságnak a tört. társulat kiadványait, Pesti Naplót, Heti Krónikát, Keletet, Kol. Közlönyt és Erdélyi Gazdát.

A főiskolai könyvtár gyarapodott a Farkas Sándor alaptól 39, Brassai Sámuel adományából 96, m. akademia küldeménye 54, Káli Nagy Elek 53; amerikai hitrokoninktól 24, Kovács István hagyománya 2957, Nagy Mózes adománya 103, az E. K. Tanács utján 32, Dr. Haller Károly adománya egy Nádor codex; együtt 3259 darab könyvvel.

Az ifjusági olv. egyesület a Lendvainé-féle alapítványból különböző munkákra kitűzött 16 tallért: Ebből 1.) Léghörünk és annak tünetei című természettani dolgozattal nyert Barabás Lajos, papjelölt, 4 tallért. 2.) Aestetikai dolgozattal az „Izlésről“ Egyed Mózes, II. éves theol. 3 tallért. 3.) Az iskola-szellem jó irányban vezetése című dolgozattal Péterfi Dénes, II. év. theolog. 3 tallért. 4.) Latin fordítással Bartha Gyula, VIII. gymn. t. 3 tall. 5.) Német fordítással Barabás József VII. gymn. tan. 3 tallért.

Az ifjusági önképző egyesület által oratoria kitűzött 2 tallért nyerte Sinczki Lajos, VIII. gymn. oszt. tan. b.) Egy novella írására díjjal kitűzött Tackerai vigelbeszéléseit 2 kötetben pedig nyerte Bartha Gyula, VIII. gymn. oszt. t. c.) Egy költemény írására kitűzött 2 frtot a bíráló bizottság Becsák János VIII-ik és Gál Miklós VI-ik gymn. oszt. t. között egyenlően elosztani ítélt.

A theologus olv. és önképző kör. különböző papi dolgozatokra kitűzött 5 tallért: Ebből 1.) Egy beköszöntő beszéddel nyert Ürmösi Kálmán, isk. főnök. 3 tallért. 2.) Egy halotti könyörgéssel Ürmösi Kálmán 2 tallért. 3.) Ezeken kívül szavallati versenyen Kis Gy. Sándor és Ürmösi Kálmán nyerték a külföldi remek írók ford. Szász. K. egy-egy kötetét.

A francia protestáns zsinat. Aztán beszéljen még valaki korunk vallási közönyéről! Rövid 2 év alatt a harmadik zsinat, a melynek tanúi valánk. Első a sorban a vaticani concilium; következett rá az ó-katholicusok nagygyűlése Münchenben; végül, a protestánsok sem akartak hátrább maradni s a minapában öszszegyűlének Párisban zsinatra, a melynek tarthatása a jelen kormány főnökétől meg lön engedve. A francia református egyháznak főleg orthodox tagjai működtek már évek óta egy ily közgyűlés létrehozásán, nagy aggálylyal, sőt sokan közülök lelki borzongással szemlélve a különböző vallási véleményeket, s eltökélve magukban a különféleség nélküli hitegységet, ezt a r. katolikus eszményt, a protestáns egyházban is valósítani. Az orthodoxok szellemvezére Guizot, a híres történetíró és pápáskodó protestáns, a ki a pápa világi hatalmának védelmezését is képes volt megegyeztetni az ő orthodox protestáns elveivel. Az orthodoxok által benyújtott új hitvallás kérdése végre a jun. 20-ki ülésben dőlt el, 106 képviselő közül 61-en szavazván annak elfogadására 45 ellenében, a kik szabadelvű keresztény létökre, minden a hívők lelkiismeretét lebéklyöző hitformák felállítása ellen voltak, nagy alaposan és ékesszólással mutatva ki az új confessionak következetlenségét, s gyenge oldalait, különösen Colani, a volt straszburgi hittanár, Coquerel mellett egyik legnagyobb tudósa a francia protestantismusnak, éleselműleg kimutatta, hogy az újdonsült hitformán is érzik az eretnokség bizonyos ize, hiába erőlködnek ezt az újabb kor orthodoxusai tagadni; a hugenotta hitvallás sarktanainak egyike sem található abban, sem a szentírás általános ihletése, sem a szentháromság, sem az eleve-elrendelés, sem az eredendő bűn, sem az örök kárhozat tana. És így a jelenkor orthodoxusai ok nélkül állítják, mintha csupán ők volnának a XVI. és XVII. században élt atyáiknak és a martyrok-nak igazi utódai. Sem ők, sem a szabadelvűek nem örökösei őseik dogmáinak, de igaz örökösei a szabadelvű keresztények a reformátorok szellemének, mint a kik egyedül követik ezeket a jelen műveltebb kor kívánalmaihoz képest. Ha visszszaképzeljük magunkat a Calvin tüzes munkásságu korába, nem lehet némi szent mulatság érzése nélkül szemlélni a bánásmódot, melyet a mi Guizot-féle igazhívőink ama nagy reformator részéről tapasztaltak volna, ha merészkednek tőle amaz egyedül üdvetadó nagy tanokra nézve csak egy hajszálnyira is eltérni.

A zsinat többsége tehát csakis a hitnek, vagyis a század befolyásától láthatólag érintett saját hitének minimuma felett volt képes megegyezni s egy végső menedékpontban öszzpontosítá minden erejét — a természetfeletiben való hitben. Vedd el a csudák hitét ezektől a hívőktől, és semmi egyébök nem marad fenn sajátul; ellenben hagyd meg a csudákat nekik, s egyebet nem fog-nak kérni. A csudák hite ezentul ugyanazon helyet foglalja el a protestantismusban, melyet a csalhatatlanság foglal el a katolicismusban. Olyan hit ez, a mely nézetök szerint minden egyebet fe-

dez és tartalmaz, de a mely valósággal gyakran csak arra való, hogy a személyes hit hiányában másokat ámitson.

Mi hatása lesz a francia protest. zsinatnak? Aligha az, mire az igazhitű párt számított — a liberalis párt kivonulása az egyház öléből — a formaszerű szakadás. Colani maga határozottan kimondotta: „Mi és a mi prot. népünk semmi áron sem akarunk szakadást. A népnek csekélyebb értelme lévén, hogysesm önök szórszálhasogatásait megértse, majd önöket fogja vádolni a szakadás szándékával, és önökben oly kevés protestáns vonást találván, felgerjedt haragjában önök ellen forduland“.

A Rainaissance legújabb hiriei szerint, miket az egyes egyházakból közelebről vett, a zsinat végzései következtében már is nagy az izgatottság. A régi hugenották sarjadékai sem az új hitformával, sem az új egyházszervezettel nincsenek megelégedve. Hozzászokva oly huzamos idő óta a szabadság életadó uralmához, semmiképpen sem akarja magára venni azt a halvány dogmatikai jármat, melyet a zsinat 62 orthodox tagja merészkedik ráerőltetni az egyház hitének kifejezése gyanánt, és szintoly kevéssé hajlandó elfogadni az új, központosító és zsarnoki szervezetet, a mely oly kevéssé hasonlít az igaz zsinati rendszerhez, mint az gyakorlatban van a régi reformált egyházakban — például, Hollandban. Sőt a nimesi városi tanács elhatározta tiltakozványt adni be a köztársaság elnökéhez, kimutatva a rossz következéseket, elkerülhetetlen zavarokat, végzetserű viszongásokat, miket a zsinat határozatai multhatlanul elő fognának idézni, hogyha az állam azokat törvényerőre emelné. A nimesi consistorium azokat nem létezőknek nyilvánítja, s nem engedí meg a zsinat közszózatának prédikáló székéből való felolvasását.

A jézuita törvény. A „Deutscher Reichsanziger“ július 10-ki száma közzé tette a jézuita-törvényt, mely ily hangzik: 1.) A Jézus társasága nevű szerzetes rend és a vele rokon rendek és rendnemű társaságok a német birodalom területéből kiltatnak. Letelepése meg van tiltva. Az ez idő szerint fennálló telepek a szövetségtanács által meghatározandó határidőn belől, mely hat, hónapnál tovább nem terjedhet, megszüntetendők. 2.) A Jézus társasága nevű rend, vagy a vele rokon rendek és rendnemű társulatok tagjai, ha azok külföldiek, a szövetség területéből kiutasíthatók; ha belföldiek, tartózkodásuk bizonyos területekben vagy helyeken eltiltható, vagy ilyen számukra kirendelhető. 3.) E törvény végrehajtásának eszközzésére és biztosítására szükséges intézkedéseket a szövetségtanács fogja adni.

Lássa már Bismarck, a lánglelkű államférfi, miként boldogul a német egység e leghatalmasabb elleneit üldözni kezdett harczában. Mert csak is a német egység védelme indokolta e nagyszerű lépést, koránt sem a német szabadság és felvilágosodás érdeke, a melynek csakugyan javára szolgál e lépés. Örülhet ezen világtörténeti nagy fordulaton mind a protestantismus szabadelvű sere-

ge, mind a catholicismus ölében mozgásnak indult szabadabb irány, mivel a jesuita-rend — a római udvar e megtestesült lelke — nyilvános működésének megtiltásával amazoknak az eddiginél szabadabb tért kell hagyni s különösen az iskolákat virágoztatni egész Németországon. Az iskola az állam igazi fegyvere; az egyetlenegy, mely a hydrának fejéit gyökeresen elmettszi.

A jezsuiták megtelepedése Ausztriában s Magyarországon aligha hosszabb időre sikerülhet. Nem, mintha nem várná őket nálunk rokon karok ölelése, s elég meleg úgy, hol a jó magvak buzgó ápolóiktól elhintve, kikelhessenek és teremhessék jól ismert gyümölcseiket; hanem mert szemmel tartja őket a nagy német kormány, s a szomszédokat eleve figyelmeztette, hogy a német birodalom elleni cselszövéseket nem fogja jó neven venni. — O l a s z o r s z á g népe ámbár még elég buzgó a szentek imáadásában, csak egy élő szentet nem akar úgy tisztelni, mint a jezsuiták óhajtanak — a szent atyát, a pápát. Elég búsan is énekel a szent atya már több idő óta: Itt hagynám én ezt a várost, ha lehetne sat.— Csak egyetlen egy hű barátja van jelenleg a római curiának, a francia kormány, a mely természetesen kész volna az Acheronnal is szövetekezni, csak hogy boszút állhasson gyűlölt ellenségén — a németen.

Az ó-katholikus mozgalom életrealóságát nem nagyon mutatja az a sok kenet, általában a nagy ódság, mire oly rendkívüli sulyt és üdvet látszik fektetni. Az utrechti érsek, a kívül bár mint a pápától kiközösített, de mégis apostoli szentelt utódnak tartott főpappal való érintkezésre oly sokat tartanak az ó-katholikusok, a napokban megjelent Münchenben, elhozván magával a három szent olajat. Ezek: az oleum catechumenorum, a bér-málásra; a chrisma, a keresztelésre; és az oleum infirmorum, az utolsó kenetre.

Az ó-katholikusok félénk habozását nehezen érthetik a protestáns disszenterék, a kiket legkevésbé sem ijeszt többé a szakadás bűnével való gyalázás, azt az elvet vallván, hogy minden embernek joga van saját vallásos meggyőződését követni s hitrokonival egyesülten egyházat alkotni saját hitnézeteik vallása és hirdetése végett. Az ó-katholikusok irtóznak a külön egyháznak gondolatától s tiltakoznak az ellen, mintha a tizenhatodik század hitújításához valami hasonlót czélzanának. Nézetünk szerint hiában erőlködnek a régi szent atyák és conciliumok iránti tiszteletüket kiegyeztetni a vaticani legújabb concilium végzéseinek elvetésével. Azt vetik el, hogy nem oecumenicus; hogy a jezsuiták csinálmánya, és hogy végzése nem lévén öszhangzásban a régi conciliumokkal, az egyházi canonokkal, s a theologiai tudománnyal, nem kötelezők a katholikusokra. Azonban kérjük: volt-e concilium a niceaitól le a tridentiig, a hol világi és aljas befolyások nem működtek volna? És az a tan, hogy a hívők lelkiismeretének kellene megerősíteni egy zsinat végzéseit, voltaképpen nem egyéb, mint a protestánsok egyéni vizsgálódási joga.

Jézus szive. Sok jámbor keresztény meg lehet győződve e hatlábu vers igaz voltáról:

Si cum Jesu itis, non itis cum jesuitis;

de azért nem kevesen hiszik a televér jámborok közül, hogy a jezsuiták éppen „Jézusnak szive“ szerint való emberei, a kik ahoz közelebb fekszenek. Most a szent atya egy kizárólag püspökökből álló bizottság által oly rendelvényt készített elő, mely „Jézus szent szivét“ az egyház általános védurává nevezi ki. E rendelvényben különösen nagy örömét találja a francia és belga püspökség, melynek czélja ez által a vatikáni concilium ama végzését módosítani, melynél fogva szent József az egyháznak legfőbb védurává lön kinevezve, mi főleg dél-olaszországi püspökök javaslata következtében történt.

Két új könyv. Adalékok a legújabb theologia történetéhez. Irta Dr. Schwartz Károly. Ford. Kovács Albert, pesti ref. theol. tanár. Pest 1872. Az újabb theologiai munkák között alig jutott egynek több elismerés még Németországban is, a hol pedig ezeknek megjelenése nem tartozik a ritkaságok közé, mint Dr. Schwartz ezen művének, melyet Kovács Albert nagy gonddal átültetett nemzeti irodalmunkba is. E mű czélja a theologiai tudomány újabb fejlődését s mai álláspontját megismertetni; mondhatni egy kis theologiai encyclopaedia az, a melyet ennél fogva senki sem nélkülözhet, a ki theologiai szakképzettségre igényt tart. Mi óhajtjuk, hogy e könyv egy lelkész asztaláról se hiányozzék. Ára 5 frt. o. é.

A magyar protestáns egyház történelem Részletei. Irta Balogh Ferencz, hittanszaki tanár a debreczeni ref. collegiumban. Debreczen 1872. E művet két okból kívántuk megemlíteni. Először azért, mert örömminkre szolgál, hogy szerző Ker. Magvetőnkét, nevezetesen annak Jakab Elek t. munkatársunk által dolgozott János Zsigmond életrajza című nagybecsű cikkét történeti kútforrásul használta fel az erdélyi reformáció történetére vonatkozó részleteknél; másodsor azért, mert különös figyelmére méltatta az unitárizmust is, nehány önálló cikkben tárgyalván annak keletkezését, fejlődését s Dávid Ferencz bukásával bekövetkezett hanyatlását. Igaz ugyan, hogy B. F. ur nem látszik nagyon rokonszenvezni az unitárizmussal s művéről éppen azt el lehet mondani, a mit ő mond abban a nagy-váradai disputationról, hogy t. i. pártmű; egy helyt különösen az 1868-ik évben megült háromszázados zsinatunkra készült hymnusra hivatkozván, melyben az van, hogy mi Jézus ember-létét valljuk, e megjegyzést teszi: „Ember és megváltó vajjon nem ellentétes fogalmak-e a hittanban? mire nézve legyen szabad megjegyeznünk, hogy mi ebben csakugyan nem találunk ellenmondást, akkorát bizonyosan nem, mint van abban, hogy a Krisztus Isten is ember is = Istenember. De ez úttal nem czélunk az említett mű bővebb birálatába ereszkedni, csak kifejezést kívántunk adni abbéli örömnünknek, hogy a tisztelt szerző figyelmére méltatta művében az unitárizmus történetét is oly

mértékben, a minövel eddig ref irók részéről nem igen találkozunk. A mű ára 1 frt. 20 kr. o. é.

Néptanítók póttanfolyama. A m. k. vallás- és közoktatásügyi miniszter ó nagyméltósága a jelen évben is intézkedett az iránt, hogy a néptanítók vallásfelekezeti különbség nélkül hat héti póttanfolyamban részesüljenek. A néptanítók a mellett, hogy ingyen oktatást nyernek, még 60 kr. napi díjban is részesülnek. Azon helyek, a hol vallásfelekezetünk tanítóinak is alkalma nyílik ezen üdvös intézkedést hasznokra fordítani Kézdi-Vársárhely, Torda és Dicső Szt. Márton. Ezzel kapcsolatban megemlítjük azon rokoniintézkedést is, mely szerint a felsőbb gazdasági tanintézeteknél is, mint Debreczenben, Keszthelyen, M. Óvárt és Kolozsmonostoron ugyancsak a néptanítók számára 4 hétig tartó rendkívüli tanfolyamot állított fel kormányunk. Mindenik tanintézetnél 24 tanító nyer 40 frtnyi államsegélyt. A kolozsmonostori tanintézethez néptanítóink közül kettő vétetett fel államsegélylyel.

Egyiptom ezelőtt 3300 évvel. Lanoye egy ezelőtt 5 évvel történt fontos felfedezésről értesíti az olvasó közönséget. E felfedezés egy földalatti képolna a Denderah templom alatt, a melynek korát valószínűleg Cheopsnak, a nagy gula építőjének, idejére lehet tenni, s a mely szerinte erősíteni látszik azt az állítást, mely szerint a legrégebb egyiptomi vallásos épületek földalattiak voltak.

Azonban e hajdankori emlékek sok világot derítenek a zsidó történetre. A zsidókkal való kegyetlen bánásmód nem volt eredeti tulajdona azoknak a Faraóknak, a kik őket elnyomták. Ez hagyományos politikája volt ennek a legkonservatívabb kormánynak, a mely régebben is ily eljárást követett, s most annál örömebbé ismételte. Egy más tény sajtáságos világot vet arra, hogy a zsidókat az éhség üzte le Egyiptomba, a bőség hazájába. Sadban egy síron harminczhét férfi, nő és gyermek van lefestve, a mint az alkirálytól hajlékot és segélyt kérnek. S ez esedezők a Semi fajból valók. A legfőbb tény pedig az, hogy az emlékeken levő feliratok megerősíteni látszanak a királyok első könyvének ama tudósítását, mely-nélfogva Jeruzsálemet Sheshonk vagy Shishak elfoglalta és elpusztította. Feltűnő az összefüggés, a mely a két nemzet szokásai közt van. Ez összefüggés valószínűvé teszi azt, hogy egyik átvette a másikat, s öszszegyítette a magáéval. Ilyenek p. o. szájak teletömése füvel, a magnak a vizre való hintése, a gyűrűvel való pecsétlés irott nevek helyett, a szeszes italnak állati bőrbe való töltése, a tanács-üléseknek a kapuknál, a templom legbensőbb fülkéjének sötétében és a szent láda feletti szárnyakban való megtartása. E tények sokkal becsesebbek és kimondhatatlanul érdekesebbek oly szerzőktől mint Wilkinson, mint Lanoyenak képzeletszerű története Nagy Ramesisről, a kegyetlen királyról.

Az angol és magyar olvasó közönség. Mig nálunk két év alatt alig kelt el 100 példány a „Channing“ műveinek magyar nyelven megjelent I és II kötetéből: addig Angliában egy év alatt 30,000 pél-

dányt kapdostak el összes műveiből. Viszont a híres természet és hittudós „Priestley“ nek a „ker. vallás megromlása“ című művéből néhány hónap alatt 10,000 pldt. adott el a brit és külföldi unitár. társulat, most pedig más 10,000 péld. került ki sajtó alól. Hasonló irányu kisebb nyomtatványok példányai, melyek 1 év alatt elkelték, meghaladják a 16,000-t.

Egyházi és isk. czélokra tett kegyes adakozások val-lásközönségünkben 1870-ben.

a.) Kolozs-Dobokakörben 1.) Kolozsvártt gr. Bánffy Miklósné 200 frt. o. é. s a szószékre egy bársonytakarót. Mikó Lőrincz egy pléh ládát az ekkla ért. papírjainak. Kettner Gottliebne 100 frt.; Dobrán Ágora Katatin 500 frt. a papság részére. Urasztalára kenyeret és bort adtak: husvétkor Ferencz József és neje Gyergyai Anna; pünkösztkor Halmágyi Sándor és Gruz Albert, szt. Mih. napkor Magyar Mihály, karácsonkor özv. Fejér Mártonné.

b.) Aranyos-Torda-körben. 1.) Sinfalván a birto-kosság korecsma-jövedelméből 60 frt. 2.) Szinden a hivek által alapított magtár jöv. 42 frt. 60 kr. 3.) Turban uri vacsorához kenyeret és bort özv. Csipkés Albertné. 4.) Bágyonban, uri vacsorához kenyeret és bort Csegezi Tamás kétszer, Csép Gergelyné és Csegezi László egyszer-egyszer. 5.) Komjátsszegen urvacso-rához kenyeret özv. Albertfi Mózesné. 6.) Szt. Mihályfalván urvacsorához kenyeret és bort Miklósi Károly. 7.) Kövendén. A birtokosság korecsma-jövedelemből 228 frt. 59 kr. urvacsorai kenye-ret Tanka Sámuel, bort Szász Gergely; a vizsgálószéket élelmezték Gál Miklós, Tanka Sámuel, Gál Lajos és a presbyterium. 8.) Cse-gezben urvacsora k. Csongvai Lőrincz. 9.) Rákoson Biró Sámuel a tanítói értekezletet élelmezte, Szász Sándor a mesteri házra 4 téli ablakot. 10.) Járában B. Kemény Ödönné 2 alamizsna-ládát, és az orgona-alaphoz 30 frt. 11.) T. Szt. Györgyön urvacsorai ke-nyeret és bort Mihácsa Istv. és neje, Tamás Elek és neje; több kegyes aszszony együtt a templomi szószékre egy kék selyem bár-s. s ezüst csipkés takarót, ért. 62 frt. és egy dísz kiadásu bibliát, értéke 4 frt. 50 kr. 12.) Toroczkón Koronka Antal a tanítói ér-tekezletet élelmezte, B. Kemény György, főispán oskolai czélokra 100 frt.; Zsakó János és neje egy 120 frt. értékű szószék takarót és egy dísz kiadásu bibliát; özv. Pál Simonné, özv. Balog Jánosné, Zsakó János és neje, Simon Miklós és neje urvacsorai kenyeret és bort.

c.) Maroskőrben 1.) Sz. Gerliczén. A hivek egy haran-got szereztek 451 frt. 50 kr.; Jakab Elek a czinteremhez vásárolt bennvalóra 70 frt. 2.) Szabédon. Kelemen István a papi házban egy szobát kipadoltatott és egy szekérszint csináltatott 30 frt. 3.) Sz. Háromságon. Id. Iszlai József és neje haláluk utánra egy 11 vékás szántót ajándékoztak. 4.) Ny. Gálfalván. Csiki Jánosné egy szószék takarót, ért. 8 frt. 5.) Buzaházán. Török István és neje a szószékre egy diszes bibliát. 6.) Vadadban. A község az erdejében okozott kár árát 5 frt. az ekklezsiának adta. 7.) Iklan-don Gombos Mózes és neje egy szószéktakarót, értéke 8 frt. 8.)

M. V á s á r h e l y t. Eperjesi Mihály r. kath. és neje Nagy Mária az új imaházba ülőszékeket csináltattak 150 frt. értékben; Filep Albert a szószék költség pótlására 25 frt.; Biás Istv. és neje egy 50 frtos ezüt poharat; Hajdu Juliánna egy énekes könyvet. 9.) Csokfalván. Faluvégi Ist. 5 frt.; Kovács András és neje az urasztalára 2 takarót ért. 13 frt.

d.) Kereszturk körben 1.) Sárdon. Elekes Gy. harangöntésre 20 frt. 2.) Boldogasszonyfalván. Gyarmati József és neje urasztalára 2 poharat; 3.) Bözödön. Nagy Mihály Vilmos fia emlékére 31 frt. értékű poharat; Osváth József és Árkosi Mih. urvacsorához bort. 4.) B. Ujfaluban. Pálfi József a harangláb kijavítására 1 frt. 30 kr. Szövérfi József és neje az urasztali kenyeret és bort egész éltökre megígérték 5.) Korondon. Ambrus Rebeka és Eszter atyjuk emlékére 7 frt. Kovács József 2 dr. külső fekvőséget ért. 20 frt. Karácsonban urasztali bort adott izraelita Stein. 6.) Szt. Mihályon a női hallgatóság egy szószék takarót; Péter Jánosné 100 frt. a templom-szentelési beszédek kinyomatására és az a. benzedi templomba korona alapjául. 7.) Csehétfalván. A község tanító fizetés pótlásul 3 dr. külsőt a közhelyekből; Balázs János és neje egy urasztali abroszt ért. 5 frt. 50 kr. 8.) Tordátfalván. Incefi Dénes és neje egy szószék-takarót ért. 24 frt. 50 kr. 9.) F. Váralyán. Márton Péter egy dr. cziheres erdőhelyet; Sófalvi Józsefné keresztelésre egy poharat, András Györgyné egy abroszt, Pálfi József az isk. házra 2 ablakramát. 10.) Szt. Miklóson özv. Vári Zsigmondné urasztalára egy keszkenyőt. 11.) Medeséren László Mih. a papi kúthoz egy vedret. A női hallgatók egy szószék takarót, Máté Sándor, Lázár Márton, László Mihály urasztalára bort. 12.) Szt. Ábrahám on Lőrinczi József kenyeret, Vas Mózes bort az urasztalára; 13.) Kédében Özv. Fekete Lajosné egy urasztali takarót. 14.) Ravában Özv. Keckés Andrásné 4 frt. A kerületi királybíró bünt. pénz 4 frt. 15.) Pipén. A község ajándékozott 437 frt. 3 krt. 16.) M. Zsákdón. György András adott 33 kupás és 140 lapos cserepet s azt fel is fedte; György István urvacsorai bort; Kedei Gy. a papi ház tüzelőjéhez vasat; Hegedüs Gy. 3 dr. külső fekvőséget ért. 80 frt. Hegedüs Pál 2 drbot ért. 60 frt. 17.) Kis-Solymonson. Szikszai Istv. és Sipos János urasztalára bort.

e.) Udvarhely körben 1.) Vargyason. Beke Sámuelné n. édes anyja emlékére 2 frt. perselypénzt; Pál János és neje egy uraszt. poharat; az udvarhelyszéki népnevelési egylet az isk. számára egy földgömböt a „tanuló kalauz“ című melléklettel s „tanító az iskolában“ című könyvvel. 2.) H. Almáson. A községi birtokosság által adott fákból bevett az ekkla 116 frt. 33 krt. Lukácsfi Gergely, Stanek Márton, Schwarz József, Bodor Ferencz urasztalára bort; Józsa Mózes 2000 téglát papi és mesteri házakhoz; Türkösi Sámuel az ekklának egy 5 vékás földét saját költségén megmivelte és bévetette; 3.) Abásfalván. Gergely Lajos és

neje egy 6 frt. ért. urasztali takarót; Gergely Ferencz és neje egy szószék takarót ért. 2 frt. A népnevelési egyesület az isk. számára egy földabroszt és 10 dr. olvasókönyvet. 4.) K e m é n y f a l v á n. A községi birtokosság 34 frt. 97 kr. ismét 13 frt. Többen toronygombra 61 frt. 13 kr. Az almási közönség templom és torony javításra 6 ft. 5.) G y e p e s e n. A birtokosság 46 frt. 48 kr. 6.) K é n o s o n. A község templom építésre 160 frt. Több buzgó nő a templomi kar bédészakázására 6 frt. 60 kr. Máté Józsefné egy urvacsorai poharat, Benedek Istv. 1 frt. 7.) L o k o d o n. A birtokosság 18 frt 93 kr. Pál János nejével harangra 50 kr. Sándor Márton 1 frt. 8.) H. S z t. M á r t o n b a n. Dimény Zsigmond mesteri használatra egy kenderföldet. 9.) R e c s e n y é d e n. A birtokosság építkezésekre 86 frt. az iskolába egy érczfűtőt és a toronynak bádoggal való befedésére 461 frt. 49 kr. 10.) D e r z s b e n Barta György és neje az urasztalára egy takarót ért. 4 frt. A birtokosság 100 frt. Inczei József 10 frt. Nagy József 5 frt. Barta Zsigmond 5 frt. István János 45 f. 90 kr. Gábos Sámuel 2 frt. A lengyel testvérek husvétban, Molnár Dénes pünköstitben kenyeret és bort. 11.) M u z s n á b a n. Az orgonára ígérték Hadházi József 15 f. Dénes György 10 f. Vida Sándor 2 f. ifj. Dénes Mózes 1 f. Mester Istv. 1 f. Keresztély György 1 f. 12.) H. S z t. P é t e r e n. A község új isk. építésre 202 f. Vas János és neje egy szószék takarót ért. 6 frt. A birtokosság a mesteri ház újra fedésére 50 sz. deszkát. 13.) J á n o s f a l v á n. Mezei Zsigm. és neje a szószékre egy takarót ért. 26 f. 14.) V á r o s f a l v á n. A birtokosság isk. tanítói fizetésre alapul 302 f. 97 kr. az ekklának 50 f. Szabó József 8 f. A népnevelési egyesület egy földgömböt ahoz való kalauzzal s a tanító az iskolában czimü könyvvel. 15.) H. U j f a l u b a n. Benedek Istv. Albert Andr. Benedek Andr. és Dakó Mikl. urv. bort. 16.) O k l á n d o n. A birtokosság az italárulási haszonbérből papi ház építésére 168 ft.

f.) F. F e j é r k ö r b e n 1.) D a t k o n. Penyegi Mihály ámbár más vallásu 1867 évi pünköstitől az innepi deákokat mindig 1 frttal segélyezi s ezt mig Datkon lesz, ezutánra is megígérte. Varga Mihály uraszt. kenyeret, Szén Dávid 50 kr. 2.) F. R á k o s o n. Pál Istv. minden husvétban bort adni ígért, Andorkó András, Székely Miklós, Biró István kenyeret az urasztalára. 3.) Ü r m ö s ö n Szentiványi Károly és neje urv. kenyérvágásra egy kést és ahoz egy tálat. Maurer Károly 3-szor kenyeret, Gyerő Dávid és neje 4-szer bort urasztalára.

g.) S e p s i M i k l ó s v á r k ö r b e n 1.) K ö r i s p a t a k o n. Téglás Mihály a tanuló gyermekek számára 4 ft.; egy jegyzőkönyvet; a magtárnak 3 ft. és több izben bort az uraszt. András Józsefné urvac. kenyeret; 2.) Á r k o s o n. Veres György uraszt. bort, özv. Nagy Pálné kenyeret. 3.) K i l y é n b e n. Székely Gergely több idő óta adja az uraszt. bort. 4.) S. S z t. K i r á l y o n. Bagoly József a szószékre egy díszes bibliát.

